

Samfunnsbedriftenes innspill til Meld. St. 40 (2020–2021): Mål med mening - Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030

Samfunnsbedriftene er en arbeidsgiver- og interesseorganisasjon for kommunale selskaper. Vi har 570 medlemmer innen bransjer som energi, avfall, brann og redning, vann og avløp, havn, økonomi, kultur, helse, kompetanse, arkiv, IKT, parkering m.fl.

Våre medlemmer leverer grunnleggende tjenester til innbyggere og næringsliv i hele landet. Derfor er de sentrale i arbeidet med implementering av tiltakene som EU og norske myndigheter legger opp til innen grønn omstilling for å oppfylle FNs bærekraftsmål. Samtidig er Samfunnsbedriftene en arbeidsgiverorganisasjon som forvalter tariffavtaler for alle våre medlemsbedrifter. Dermed støtter vi opp under det organiserte arbeidsliv, som er en viktig pilar i bærekraftsmål 8 *Anstendig arbeid*.

Samfunnsbedriftene mener vi må utnytte flere av de ledige arbeidskraftressursene i samfunnet. Det kan gjøres ved at de som jobber deltid får mulighet til å øke stillingsandel, at eldre arbeidstakere står lengre i jobb, og inkludering av flere som står utenfor arbeidslivet. Det er en bekymringsfull økning i andelen unge som mottar langvarige helserelaterte ytelser fra det offentlige.

Vi etterlyser et estimert anslag for hva det vil koste å oppnå de ulike bærekraftsmålene. I tillegg trenger vi en diskusjon om rapporteringssystemer som viser hvordan Norge samlet når målene. Vi er bekymret for at små og mellomstore bedrifter som arbeider med å nå målene vil kunne oppleve økt byråkrati hvis det innføres ulike rapporteringssystemer.

I det følgende legger vi vekt på bærekraftsmålene 7, 9, 11, 12 og 13.

Investeringsstøtte og et utvidet produsentansvar vil bidra til sirkulær økonomi

Regjeringen ønsker at «Norge skal bli et foregangsland i omstilling til en mer sirkulær økonomi som utnytter ressursene bedre ...». Dette griper inn i en rekke mål og delmål. De kommunale avfallsselskapene har en sentral rolle for å kunne øke utsortering av materialer. Dersom Norge skal nå kravet om 65% materialgjenvinning innen 2035 (delmål 11.6 og 12.5), vil dette kreve årlige investeringer i størrelsesorden 1,2 til 2,2 milliarder kroner i ettersorteringsanlegg (9.2 og 9.4). Det går frem av [rapporten «Økte krav til utsortering av avfall»](#) som er utarbeidet av Menon Economics. Det er derfor viktig med finansieringsordninger som likestiller kommunale og kommersielle aktører, og at det utformes målepunkter for investeringer i grønn infrastruktur i avfallsbransjen uavhengig av eierskap.

Det må også stilles strengere krav til produsenter. Hensikten med et utvidet produsentansvar er at produsenter og importører skal ha ansvar for kostnader gjennom et produkts livsløp, også når det blir avfall. Dette skal bidra til en sirkulær økonomi og klimagassreduksjoner (12.5, 13.1 og 13.3). Forbrenningsavgiften på avfall som ble vedtatt i årets statsbudsjett, vil føre til en undergraving av prinsippet om at forurensere skal betale. En materialavgift og et reelt produsentansvar vil være bedre alternativer for å stimulere til en sirkulær økonomi.

Økt satsing på sjøtransport gjør transporten grønnere og veiene tryggere

I dag står transportsektoren for 60 prosent av klimagassutslippene i ikke-kvotepliktig sektor i Norge. Samtidig vet vi at sjøtransport har betydelig lavere utslipp enn veitransport (allerede med dagens skipsteknologi er den 50-70 prosent lavere). Det ligger et stort potensial i godstransport langs kysten, og Samfunnsbedriftene mener derfor at man må sørge for at sjøtransport blir konkurransedyktig med innenlands veitransport. Det vil være behov for omfattende økonomiske virkemidler (veiprisering) og investeringer for å stimulere til mer godsoverføring fra vei til sjø. Dette vil imidlertid gi betydelige kutt i klimagassutslippene (mål 13). Veitransport må også bruke lav- og nullutslippsdrivstoff for å få full klimaeffekt i transportsektoren.

Det er også viktig å understreke sjøtransportens bidrag til reduksjon av trafikkulykker (3.6), reduksjon av mikroplast langs kysten (14.1), biologisk mangfold (15.1, 15.5, 15.9), og som del av en bærekraftig og robust infrastruktur (9.1). I tillegg til positive effekter på klima, miljø og sikkerhet, er sjøtransport viktig for næringsliv og utvikling av grønne næringer (vindmøller, batterifabriker, karbonfangst og lagring, produksjon og transport av hydrogen og ammoniakk). Vi oppfordrer derfor komiteen til å ha et bredere blikk på havnenes rolle i oppfyllelsen av bærekraftsmålene.

Bedre rammevilkår for fornybar kraft bidrar til grønn omstilling

Norge har en svært høy andel av fornybar kraft i energimiksen, men det er fortsatt et stort potensial for mer kraftproduksjon. Det er likevel noen hindringer for å få dette på plass, enten det er utbygging av mer vindkraft på land eller til havs, eller oppgradering og nybygging av vannkraftverk. Flere steder i landet er strømmettet for dårlig til å håndtere utbygging av mer kraftproduksjon og ren energiforsyning til industrien (7.2 og 9.1). Vi støtter derfor regjeringens plan om å sette ned en energikommisjon for å styrke produksjonssiden. Vi samarbeider også med Strømnettutvalget, som skal utarbeide en utredning om hvordan man kan styrke og effektivisere strømmettet. Samtidig vil vi påpeke at utredninger og kommisjoner ikke må bli bremseklosser for kortsiktige og langsiktige tiltak. Myndighetene må sikre nødvendige ressurser for fremdrift, gjennomføre hurtige, parallelle og inkluderende høringsprosesser, samt iverksette løsninger og nye tiltak fortløpende så snart de tar form.

Kommunal beredskap viktig for å tilpasse seg klimarelaterte farer og naturkatastrofer

Kommunenes beredskapsansvar og brann- og redningstjenestens operative evne blir stadig oftere utfordret av klimaendringene gjennom mer ekstremvær med flom og ras, som også kan gi bortfall av strøm og kommunikasjon. Dette øker behovet for ressurser og kompetanse i kommunene og i brann- og redningstjenestene. I tillegg er det viktig at regjeringen vektlegger forebygging av hendelser, gjennom å gjøre kommunene bedre i stand til å unngå at ekstremvær får store konsekvenser. Dette kan for eksempel være forebyggende tiltak som rassikring og håndtering av store mengder overvann (13.1 og 13.2).

Samfunnsbedriftene mener at det er behov for strukturendringer innen vann og avløp, herunder i selskapsstrukturen. Tekniske tjenester bør i større grad løses på tvers av kommunegrensene, gjerne gjennom interkommunale selskaper (IKS). Vi mener at større selskaper er bedre rustet til å sikre rent og trygt drikkevann. Vannforvaltningen er i dag svært fragmentert i både lovverk og politisk ansvar. Vi mener derfor regjeringen må vurdere å samle hele vannforvaltningen i ett departement.

Til slutt

FNs bærekraftsmål er til inspirasjon og en rettesnor for alt vi foretar oss i Samfunnsbedriftene. Våre medlemmer kan også være gode samarbeidspartnere for å nå målene, enten det er krisesentre som arbeider mot vold, nettselskaper som bygger ut bredbånd i områder der det er liten kommersiell interesse, opplæringskontorer som sørger for gode læreplasser for lærlingekandidater, eller friluftsråd som ivaretar og øker kunnskapen om gode økosystemer. Derfor er vi naturligvis svært interessert i å bidra mer gjennom oppfølgende møter eller arbeidsgrupper, dersom det er ønskelig.

Med vennlig hilsen

Øivind Brevik,

Administrerende direktør i Samfunnsbedriftene.